

- stereotypes. Thanks to this sequence (either explicitly or implicitly, in the expanded or collapsed form) in the dynamics of public opinion formation the circuit of considered ingredients declares itself. The links of the chain, taken in the system of communication and interaction with each other, constitute a sort of code or a reaction manifested itself in a steady state of public opinion. To decrypt the content of this code – is to see the motives that caused the dynamics and the revitalization of this opinion, to understand better its characteristics and properties, possible directions of its development and manifestations, not only in the present but in the future.

Key words: public opinion, needs, interests, values, social attitudes, stereotypes.

УДК 316.77 (02)

А.М. Щербина

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ЦІННОСТІ ТА МЕТАРЕГУЛЯТИВИ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЗДОБУТКИ ОСОБИСТОСТІ

У статті розкривається нетотожність понять «цінності» та «метарегулятиви». Матеріальні та духовні цінності є необхідними складовими життєдіяльності соціуму та людини. За своєю соціокультурною сутністю вони є загальними універсальними абстрактами. Вищі цінності реалізуються в індивідуальних вчинках, лише якщо вони підтверджені та актуалізовані метарегулятивами – програмними дозволами та заборонами, що контролюють діяльність особи. Доводиться, що сфера єдності та боротьби цінностей та метарегулятивів – це сфера практично-діяльнісного розвитку особистості в її соціокультурних вимірах.

Ключові слова: цінності, матеріальні цінності, духовні цінності, метарегулятив, метарегуляція, особистість, соціокультурна діяльність.

Вступ. Якими провідними правилами, дозволами та обмеженнями керується людина у своїй активності, на які цілі вона орієнтується у соціокультурному існуванні, що для неї більш усього вартує і є метою і призначенням її життєдіяльності – усі ці питання зазвичай відносять до екзистенційних, що є наріжними каміннями утворення смислу людського буття. Ці питання спрямовані на такі об'єкти, що у своїй сукупності поєднуються категоріями метарегулятивів та цінностей. Метарегулятиви та цінності актуальні у сферах індивідуальної та соціальної життєдіяльності, у її матеріальних та духовних сферах, з історичного погляду та із цікавості щодо перспектив

майбутнього. У сучасній системі людинознавства та суспільних наук уявлення про метарегулятиви та цінності перетворилися на фундаментальні поняття, які вживані в багатьох галузях знання. Отже, уточнення значення та зв'язків цих понять є актуальним з погляду теорії комунікації, соціокультурної регуляції, культурології, теорії соціокультурної діяльності, теорії моральної діяльності, правознавчих дисциплін, релігієзнавства тощо, а також усіх галузей знання, пов'язаних з формуванням особистості та вивченням виховних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема цінностей не втрачає своєї актуальності. У останні роки переважають дослідження, у яких розглядаються її значення у зв'язку з процесами глобалізації, житті громадянського суспільства, освітньому процесі, теорії виховання, формування особистості [5, 6, 7, 10]. Зв'язки цінностей та провідних типів регуляції поведінки розглянуті В.Д. Плаховим. Він вважає продуктивними аксіологічні концепції соціальної поведінки (Е. Шпрангер, Г. Олпорт, П. Вернон, К. Моррис, М. Рокич та ін.), у яких віддзеркалюється реалізація типологічних ціннісних орієнтацій індивіда у його вчинках. При цьому доведено, що між термінальними (пожиттєвими, екзистенційними, якими є свобода, життєві блага, рівність, внутрішня гармонія, чуттєва любов, мудрість) та інструментальними (шанолюбство, покірність, дружність, хитрощі) цінностями є складні відносини, інколи і конфліктні, що обумовлюється культурою та соціальними обставинами [8, 142]. Щодо проблеми метарегулятивів, вона ще тільки набуває свого наукового усвідомлення. Саме в наших дослідженнях започатковано її розв'язання. Ми вважаємо за потрібне популяризувати її і, наскільки це можливо, висвітлювати її значущі аспекти [11, 12, 13, 14].

Метою даної статті є поглиблення уявлень про сферу метарегуляції в людській діяльності. Оскільки цінності зазвичай є складовими в системі вищих метарегулятивів, ми вважаємо за необхідне висвітлення цієї категорії, яка є широко вживаною, але не завжди чітко визначається. Отже, **основними завданнями дослідження є:**

1. Сформулювати проблему єдності, зв'язку та відмінності, суперечності між метарегулятивами та цінностями;
2. Висвітлити головні феноменологічні, когнітивні, методологічні, праксеологічно-діяльнісні аспекти цих категорій;
3. Визначити соціокультурні умови, за яких цінності перетворюються на метарегулятиви.

У даній статті основною **методологічною засадою**, на підґрунті якої розглядається проблема, є праксеологічно-діяльнісний підхід до розуміння соціокультурної сутності особистості. У якості додаткових **методик дослідження** нами використаний філософський, логічний, лінгвістичний аналіз понять, що є предметом розгляду; порівняння текстів публікацій тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. В онтологічному вимірі, як складові людської життєдіяльності, цінності та метарегулятиви є різними,

пов'язаним, але відокремленими феноменами. Цінності та метарегулятиви як речові фактори, форми суспільної свідомості та нормативні культурні утворення мають провідне значення у діяльності людини. Поняття метарегулятивів та цінностей є близькими за своїм значенням, але не тотожними, мають різноманітні міжнаукові значення.

Метарегулятиви – вищі регулятиви, складні та змістовні, найбільш значущі та неподолані із усіх алгоритмів, норм, правил та інших програмних засобів, що керують людською діяльністю. Метарегулятиви за своєю природною, соціоекологічною, соціокультурною сутністю є об'єктивними, тому що мають детермінуюче підґрунтя для їхнього утворення, що полягає в реальних законах природи, суспільства, культури тощо. Але метарегулятиви суб'єктивні за формою індивідуального «виконання», реалізації у практиці окремої особи з її неповторюваним світоглядом та практичною діяльністю. Цінності за своєю природою також у деяких випадках виконують роль метарегулятивів, тому що є суб'єктивними складовими світогляду та діяльності. Вони ж є і об'єктивними, тому що існують як реальні об'єкти, які чогось коштують, придатні для задоволення потреб індивіда та суспільства.

Цінність – «1. Вартість чого-небудь у грошовому вираженні; ціна. 2. Те, що має певну матеріальну або духовну вартість; певний предмет. Матеріальні цінності – усі предмети, об'єкти (земля, будівлі, побутові речі), що мають певну вартість, ціну. Переоцінювати цінності – серйозно переглядати погляди на життя і змінювати світосприймання» [9, 944].

Отже, цінності – це, по-перше, матеріальні речі, які цікавлять людину, тому ще є об'єктами її потреб. По-друге, це якісь духовні явища. Але, оскільки це слово у побуті вживається не часто, і скоріш використовується у якихось термінологічних значеннях, а не як буденна лексема, то на рівні мовної інтуїції для багатьох суб'єктів мовлення воно є не зовсім зрозумілим.

В англійській мові слово цінність (вартість) позначається як value. Цій іменник походить від латинського дієслова valeo, що мало вихідне значення «бути міцним, кріпким», а потім набуло розмаїття похідних значень, у тому числі «мати цінність, коштувати, вартувати». Водночас valeo означає такі властивості, функції речей або суб'єктів діяльності, що забезпечують можливість виконання наміру, ефективність впливу; силу, могутність, смисл, значення дії; є умовою переваги, успіху тощо. [1, 1055]. Зрозуміло, що value – цінність, вартість – імпліцитно зберігає у собі ці значення, які актуалізуються у різних смислових ситуаціях слововживання.

З погляду пересічного громадянина, володіння матеріальними цінностями (речами, грошима) є засадою соціоекологічної та економічної захищеності особи. Володіння матеріальними цінностями у підвищеному розмірі (грошима, перетвореними на капітал, зброєю) є знаряддям фінансової, соціально-політичної, геополітичної могутності особи, забезпечуючи її рух по ступеням «фінансист» – «магнат» – «олігарх» – «диктатор» і так далі.

Матеріальні цінності у феноменологічному вимірі мають багато функцій:

1. Матеріальні цінності – це речі, *суб'єктивно категоризовані* (оцінені та позначені) як *засоби задоволення відповідних потреб*. Але речі, позначені як цінності, *об'єктивно* здатні (реальні цінності) або не здатні (уявні цінності) задовольняти визначені потреби;

2. Матеріальні цінності є *предметом і продуктом людської праці*, з їх продукуванням пов'язаний розвиток знарядь праці, технологій матеріального виробництва, продуктивних сил, виробничих відносин. Кожний історичний економічний уклад пов'язаний з формуванням систем управління, правового та політичного контролю і захисту володіння, збереження, розподілу та перерозподілу матеріальних цінностей. Отже, прагнення до матеріальних цінностей є підґрунтям цивілізації (розвитку індустрії, науково-технічного прогресу, становлення держави, права, соціального захисту, відповідних суспільних відносин та інститутів);

3. Матеріальні цінності є *скарбом*, тобто об'єктом суб'єктивного прагнення до багатства, накопичення коштовних благ. Безпосередньо чи опосередковано (у вигляді коштовних еквівалентів) вони є засадою і умовним символом могутності особи, яка ними володіє;

4. Матеріальні цінності є *об'єктом креативного ставлення людини до світу, засобом самореалізації себе як суб'єкта культурної творчості*. Матеріальні цінності є речами, що вживаються, використовуються, впорядковуються, вдосконалюються, покращуються особою у її буденній життєдіяльності. Домашнє винахідництво, налаштування домівки, ткацтво, виготовлення одягу, вишиванка, кулінарне мистецтво, городництво, квіткарство, садівництво, тваринництво, птахівництво, прикладні мистецтва – це галузі щирого захоплення людини матеріальними цінностями без примусу, праці з любов'ю до речей.

Духовні цінності у світогляді людини – це *credo* (провідні інтегровані екзистенційні орієнтації), що є основою її цілеспрямованості, зрозуміння смислу та мети життя. Усвідомлення себе носієм високих духовних цінностей є засадою самоповаги. Але соціум поважає особу, якщо не стільки визнає наявність у неї високих духовних цінностей, скільки відмічає відповідність її вчинків декларованим моральним, правовим або політичним принципам. У сфері духовних ціннісних орієнтацій яскраво висвітлюється протиріччя між «словом і ділом». Сама по собі цінність не є регулятивом діяльності. Вона є лише складовою картини світу, у якій віддзеркалюється те, як «повинно бути», «бажане», але не те, що є «справжнім», існуючим у практичній дії.

Метарегулятив – це алгоритм діяльності, який підвладнює собі інші, більш «слабкі» регулятиви. Зазвичай особистість знає про свої слабкості: лінощі, пияцтво, неподолана жадібність, неконтрольовані сексуальні потреби. Але саме її слабкості є детермінантами того, що «кредо» є красивим, високоморальним і гучно задекларованим, а справи є кепськими.

Тому у ніякому разі не можна механічно ототожнювати духовні цінності і регулятиви. Таке ототожнювання інколи відбувається у популярних соціально-педагогічних проектах, де «виховання цінностей» сприймається як задовільна мета, і не розглядається питання про підтвердження ціннісних орієнтацій у практичних вчинках.

Нерозрізнення цінностей і регулятивів ми убачаємо у сучасному теоретичному дослідженні з нормативно-правової природи духовних цінностей, де стверджується, що цінності «...належать до системи соціально-нормативних, мобілізаційних та інтегративних *регуляторів* життя, поведінки індивідів, соціальних спільнот і соціуму в цілому, слугують важливим джерелом соціалізації особи, мірою, якою з рештою, вимірюється людське життя. ...Всі ідеї у сфері цінностей виконують певну функцію, *регулюють* ті чи інші відносини людей, виступаючи засобами й об'єктами їхньої діяльності» [2, 179–180].

Звичайно, духовні (суб'єктивні) цінності можна вважати нормативними явищами, що функціонують у суспільній свідомості. Але суть питання полягає у тому, як саме вони у ній функціонують? Цінності, що включені до соціально-педагогічних проектів, програм освітньо-виховної діяльності, є нормами-завданнями, нормами-цілями. Відомі утопічні проекти (як, наприклад, «формування всебічно розвинутої, гармонійної особистості», у яких моральні, естетичні, соціально-політичні цінності є нормами-мріями, нормами-ідеологемами. Моральні цінності, що визначаються як бажані або богонадані у багатьох релігійних ідеологіях, або описуються як належні окремим народам у некритичних етнологічних та історичних оповіданнях (відсутність війн у «Золотому віці» людства), є продуктами творчої уяви, нормами-міфологемами. Навіть цінності, що пропагуються правовою свідомістю, зазвичай перетворюються на регулятиви діяльності лише під міцним примусом. Отже, цінності – це, перш за все, абстракції, умовні конструкти. Дійсно, як істинні, так і помилкові ідеї і погляди є цінностями, але лише з абстрагованого погляду на них, у «віддаленні» від справжньої життєдіяльності соціуму. Вони не є регулятивами діяльності, але виконують критеріальну роль, тобто є мірою, засобом оцінювання справжніх людських вчинків. У цьому сенсі вони насправді виконують власну функцію, регулюючи ставлення соціуму до окремої особистості.

Насправді проблема протиріччя між вищими цінностями та практичними метарегулятивами людської діяльності вже розглядалась І. Кантом, і була їм вирішена. Але плідні підходи чомусь забуваються, а утопічні проекти під назвами «інноваційних виховних технологій» продукуються у великій кількості. Сам Кант свою працю, цілком присвячену визначеній проблемі, назвав «Прагматичною антропологією». Кант іменує здатності до послідовної реалізації моральних і правових цінностей в поведінці «характером», у відповідності зі стилем мовлення власної епохи. Лише деякі суб'єкти формують

у собі таку здатність волі (характер), завдяки якій реалізуються практичні принципи, що вони приписали їм собі як дещо незмінне [3, 541].

Хоча ще давні римські мислителі використовували поняття «modus vivendi» саме для позначення особистісного, невторюваного способу практичного втілення загальновідомих цінностей. «Vivendi» ніяк не можна зрозуміти, як «навченість» або «освіченість», ні тим більше як здатність до мовлення, тому що воно є практичною життєдіяльністю, простором соціального та культурного самовиявлення особистості. «Vivendi» також не є кимсь ззовні навіюваним. Modus vivendi як спосіб буття є індивідуальним надбанням, результатом багатьох випробувань, спроб різних вдалих та невдалих варіантів поведінки. На шляху соціального становлення особистості відбуваються поштовхи, драматичні удари, а тоді можливі душевні трансформації, інсайти, метаморфози тощо. Перетворення цінностей на метарегулятиви відбувається у внутрішньому світі особистості, у практично-діяльнісних складових її світовідношення. *Про цінності* знає кожна освічена людина. Проте здатності щодо обмеження і заборони вчинків, що потрібні для *практичного втілення* цінностей, є індивідуальним здобутком особистості. Тобто те, що іменується «мудрістю», «совістю», сферою відповідальності, сферою рішень, навіть й «обережністю» є результатом індивідуального життєвого досвіду.

Але не тільки теоретики, а й сучасні «практики» інтенсивно продовжують вивчення вербальних висловлювань *про цінності* та школярське оцінювання рівню розвитку здатності формулювати ці висловлювання в якості показника розвинутої самих цінностей. Наприклад, у дослідженні Р.В. Каламаж всі цінності фахівців юридичних напрямів віднесені до сфери їх «Я-концепції». Обґрунтований такий підхід тим, що «професійна Я-концепція майбутніх юристів є інтеграційною ланкою системи «особистість майбутнього фахівця – професійна діяльність – умови юридичної діяльності». Згідно з нею відбувається самовизначення студентів щодо напрямку професійної самореалізації в конкретних юридичних професіях, конструюються еталони і стандарти оцінювання себе як суб'єкта професійної діяльності, закладаються основи індивідуального стилю діяльності та професійної майстерності в юридичній професії [4, 5]. Нашу принципову незгоду визиває перетворення Я-концепції на провідний детермінуючий і самодетермінуючий фактор в багаторівневій структурі світовідношення. Автором даного дослідження використані різні методики вербалізованого висловлювання респондентами суджень щодо своєї «Я-концепції». Вже сам факт, що студенти висловлюються в якості піддосвідних суб'єктів у науковому досліді, свідчить про те, що віддзеркалюється лише зовнішній рівень «Я-концепції». Але дослідниця саме цій, свідомо і підцензурно маніфестований респондентами з неповною, а то й з майже закінченою вищою юридичною освітою вербальний матеріал використовує для розподілу віддзеркалених варіацій «Я-концепцій» на якісно значущі рівні «низький дезадаптивний», «середній адаптивний», «високий

інтегративний», «високий творчий» [4, 35]. Насправді, на наш погляд, у дослідженні віддзеркалені різні рівні розвитку мовленнєвих компетентностей студентів молодших та старших курсів, а також і різний обсяг словникового запасу у слабо- та добро встигаючих.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Я-концепція з її емоційними та когнітивними складовими є характеристикою індивідуальності особи. Саме в сфері індивідуальності проявляється і комунікативні здібності, і здатність до безпосереднього або опосередкованого реагування на ситуацію наукового експерименту. Проте особистість є соціальним, соціокультурним утворенням, як реалізується в активній діяльності. Справжні цінності (у даному випадку юристів) здатні проявитися лише в реальних діяльнісних ситуаціях, пов'язаних з моральним та правовим вибором, як результат свідомих рішень, у яких на протилежних важелях на поведінку індивіда діють такі метарегулятиви, як совість і корисливість, знання законів та намагання ними зловживати, обережність та зухвалість, страх перед покаранням та жадібність. Цінності є завченими словами, умовними поняттями, поки вони не реалізовані у вчинках. Сфера вчинків, діяльність особи – це сфера соціокультурної самоактуалізації особистості. Єдність та боротьба «вищих» цінностей та метарегулятивів, їх конфлікти, протистояння, душевні і духовні біфуркації і флуктуації віддзеркалюються не в студентських тестах, себто – художніх творах на задану тему, а в зворотах долі реальних судій, прокурорів, слідчих.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь. Ок. 50 000 слов. Изд. 2-е. – М.: Русский язык, 1976. – 1096 с.
2. Заморська Л. І. Нормативно-правова природа духовних цінностей / Л. І. Заморська // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук праць. Вип. 64. – Одеса: Юридична література, 2012. – 650 с. – С. 178 – 184. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2012_64_26
3. Кант И. Антропология с прагматической точки зрения // Иммануил Кант. Соч. в 6-ти тт. Т. 6. – М.: Мысль, 1966. – 743 с.
4. Каламаж Р. В. Психологія формування професійної Я-концепції майбутніх юристів / Руслана Володимирівна Каламаж. – Автореф. дис... доктора психол. наук (19.00.07 – педагогічна та вікова психологія). – К.: Нац. університет «Острозька академія», 2010. – 50 с.
5. Лазарева А. О. Морально-етичні цінності громадянського суспільства : монографія / Алла Олексіївна Лазарева. – Одеса : ВМВ, 2016. – 259 с.
6. Молодиченко В. В. Модернізація цінностей в українському суспільстві засобами освіти (філософський аналіз) : монографія / Валентин Вікторович Молодиченко. – К. : Знання України, 2010. – 384 с.

7. Наука і цінності людського буття: колект. монографія / Альчук М. П. та ін.; за заг. ред. д-ра філос. наук, проф. В. П. Мельника. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. – 451 с.

8. Плахов В. Д. Норма и отклонение в обществе. Философско-теоретическое введение в социальную этологию / Владимир Дмитриевич Плахов. – С.-Петербург, Издательство Юридического института, 2011. – 775 с.

9. Сучасний тлумачний словник української мови: 100 000 слів / За заг. Ред. В. В. Дубчинського.– Х.: ВД «Школа», 2009.– 1008 с.

10. Сучасні європейські культурно-історичні цінності в контексті викликів глобалізації : монографія / А. І. Кудряченко та ін. – Київ : Фенікс, 2014. – 441 с.

11. Щербина А. М. Категории метарегулятивов и метарегуляции в концептуальной системе анализа механизмов социокультурной деятельности /Анатолій Михайлович Щербина // Актуальні проблеми філософії та соціології. Науково-практичний журнал. Вип. 12. – Одеса, 2016. – 179 с. – С. 166 – 168.

12. Щербина А. М. Метарегуляція як чинник саморозвитку Homo Sapiens: філософсько-антропологічні та філософсько-культурологічні виміри /Анатолій Михайлович Щербина // Філософія науки: традиції та інновації. Науковий журнал, № 2 (12), 2015. – Суми : Вид. СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2015. – С. 140 – 152.

13. Щербина А. М. Соціокультурна регуляція у технологіях масової комунікації : Монографія / Анатолій Михайлович Щербина. – К. : Академвидав, 2013. – 200 с. (Серія «Монограф»).

14. Щербина А. М. Формування соціокультурних метарегулятивів в технологіях виховної діяльності / Анатолій Михайлович Щербина // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Науковий журнал. – № 7 (51), 2015. – Суми: Вид. СумДПУ ім. А.С. Макаренка. – 508 с. – С. 485 – 498.

REFERENCES

1. Dvoretzky Y. KH. Latynsko-russky slovar'. Ok. 50 000 slov. Yzd. 2-e. - M.: Russky yazyk, 1976. - 1096 s.

2. Zamors'ka L. I. Normatyvno-pravova pryroda dukhovnykh tsinnostey / L. I. Zamors'ka // Aktual'ni problemy derzhavy i prava: Zb. nauk prats'. Vyp. 64. – Odesa: Yurydychna literatura, 2012. – 650 s. – S. 178 – 184. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2012_64_26

3. Kant Y. Antropolohyya s prahmatycheskoy tochky zrenyya // Ymmanuyl Kant. Soch. v 6-ty tt. T. 6. – M.: Mysl', 1966. – 743 s.

4. Kalamazh R. V. Psykholohiya formuvannya profesiynoyi YA-kontseptsiyi maybutnikh yurystiv / Ruslana Volodymyrivna Kalamazh. – Avtoref. dys... doktora psykhol. nauk (19.00.07 – pedahohichna ta vikova psykholohiya). – K.: Nats. universytet «Ostroz'ka akademiya», 2010. – 50 s.

5. Lazareva A. O. Moral'no-etychni tsinnosti hromadyans'koho suspil'stva: monohrafiya / Alla Oleksiyivna Lazareva. – Odesa : VMV, 2016. – 259 s.

6. Molodychenko V. V. Modernizatsiya tsinnostey v ukrayins'komu suspil'stvi zasobamy osvity (filosofs'kyy analiz) : monohrafiya / Valentyn Viktorovych Molodychenko. – K. : Znannya Ukrainy, 2010. – 384 s.

7. Nauka i tsinnosti lyuds'koho buttya: kolekt. monohrafiya / Al'chuk M. P. ta in.; za zah. red. d-ra filos. nauk, prof. V. P. Mel'nyka. – L'viv: LNU im. I. Franka, 2015. – 451 s.

8. Plakhov V. D. Norma y otklonenye v obshchestve. Fylosofsko-teoretycheskoe vvedenye v sotsyal'nyuyu étolohyyu / Vladymyr Dmytryevych Plakhov. – S.-Peterburh, Yzdatel'stvo Yurydycheskoho ynstytuta, 2011. – 775 s.

9. Suchasnyy tлумachnyy slovnyk ukrayins'koyi movy: 100 000 sliv / Za zah. Red. V. V. Dubchyns'koho.– KH.: VD «Shkola», 2009.– 1008 s.

10. Suchasni yevropeys'ki kul'turno-istorychni tsinnosti v konteksti vyklykiv hlobalizatsiyi : monohrafiya / A. I. Kudryachenko ta in. – Kyiv : Feniks, 2014. – 441 s.

11. Shcherbyna A. M. Katehoryy metarehulyatyvov y metarehulyatsyy v kontseptual'noy systeme analiza mekhanizmiv sotsyokul'turnoy deyatel'nosti /Anatoliy Mykhaylovych Shcherbyna // Aktual'ni problemy filosofiyi ta sotsiologiyi. Naukovo-praktychnyy zhurnal. Vyp. 12. – Odesa, 2016. – 179 s. – S. 166 – 168.

12. Shcherbyna A. M. Metarehulyatsiya yak chynnyk samorozvytku Homo Sapiens: filosofs'ko-antropologichni ta filosofs'ko-kul'turologichni vymiry /Anatoliy Mykhaylovych Shcherbyna // Filosofiya nauky: tradytsiyi ta innovatsiyi. Naukovyy zhurnal, № 2 (12), 2015. – Sumy : Vyd. SumDPU im. A.S. Makarenka, 2015. – S. 140 – 152.

13. Shcherbyna A. M. Sotsiokul'turna rehulyatsiya u tekhnolohiyakh masovoyi komunikatsiyi : Monohrafiya / Anatoliy Mykhaylovych Shcherbyna. – K. : Akademvydav, 2013. – 200 s. (Seriya «Monohraf»).

14. Shcherbyna A. M. Formuvannya sotsiokul'turnykh metarehulyatyviv v tekhnolohiyakh vykhovnoyi diyal'nosti / Anatoliy Mykhaylovych Shcherbyna // Pedagogichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyi tekhnolohiyi. Naukovyy zhurnal. – № 7 (51), 2015. – Sumy: Vyd. SumDPU im. A.S. Makarenka. – 508 s. – S. 485 – 498.

АННОТАЦИЯ

А.М. Щербина. Ценности и метарегулятивы как социокультурные характеристики личности.

В статье обосновывается несоответствие понятий «ценности» и «метарегулятивы». Материальные и духовные ценности являются необходимыми компонентами жизнедеятельности социума и человека. По своей социокультурной сущности они представляют из себя всеобщие универсальные абстракты. Высшие ценности реализуются в индивидуальных поступках лишь в том случае, если они поддержаны и актуализированы метарегулятивами – программными разрешениями и запретами, контролирующими активность индивида. Доказывается, что сфера единства и борьбы ценностей и метарегулятивов – это сфера

практично-деятельностного развития личности в ее социокультурных измерениях.

Ключевые слова: ценности, материальные ценности, духовные ценности, метарегулятив, метарегуляция, личность, социокультурная деятельность.

SUMMARY

A.M. Scherbina. The values and the metaregulators as social-cultural attributes of man.

The article explains the discrepancy between the concepts of «values» and «metaregulators». Material and spiritual values are essential components of the life of the individual and of society. In its socio-cultural entity they represent universal and common abstracts. Higher values are realised in individual actions only if they are maintained and updated of metaregulators – the software permissions and prohibitions, that control the activity of the individual. It is proved, that the sphere of unity and struggle of values and metaregulators is a sphere of practical activity of personality, which development in its social and cultural dimensions.

Self-concept, with its emotional and cognitive components are characteristic of individual persons. It appears in the field of identity and communication skills, and the ability to direct or indirect response to the situation of a scientific experiment. But personality is social, socio-cultural entity, as realized in activity. These values (in this case lawyers) can occur only in situations of real activity-related legal and moral choice, as a result of conscious decisions in which the opposing arm on individual behavior are still metarehulyatyvy as conscience and self-interest, knowledge of laws and attempt to abuse them, caution and audacity, fear of punishment and greed. Values are memorized words, conventional concepts until they are realized in deeds. The scope of actions the person's activity - is the sphere of social and cultural self-actualization. The unity and struggle "higher" values and metarehulyatyviv their conflict, confrontation, emotional and spiritual bifurcation and fluctuations in student not reflected tests, that is - fiction on the topic, and in the back lot of real trial, prosecutors and investigators.

Keywords: values, material values, spiritual values, metaregulators, metaregulation, self-development of man, the social-cultural activities.